İlbeyli yöresi

Vikipedi, özgür ansiklopedi

Bu maddenin veya maddenin bir bölümünün gelişebilmesi için alakalı konuda uzman kişilere gereksinim duyulmaktadır.
Konu hakkında uzman birini bulmaya yardımcı olarak ya da maddeye gerekli bilgileri ekleyerek Vikipedi'ye katkıda bulunabilirsiniz.

İlbeyli yöresi (ya da yöredeki diğer adlarıyla *Elbeyli*, *Elbeğli*), Sivas il merkezi ile Şarkışla ilçesi arasında kalan kendine özgü kültürel bir bütünlüğe sahip olan bir bölgedir.[1] Halk inanışları açısından oldukça zengin bir birikime sahiptir.[2] Bölgedeki köylerin önemli bir kısmı coğrafi konum olarak Şarkışla'ya daha yakın olsa da idari olarak Sivas merkeze bağlıdırlar.

İlbeyli Yöresi kavramı Sivas'ta yaygın olarak bilinen bir bölgeyi tanımlamaktadır. Her ne kadar bölge halkının kökeni eski İlbeyli aşiretine dayansa da, kastedilen bu toplulukların Türkiye'deki yayılım alanı değildir. Belirgin coğrafi unsurlarla konumu kesinleşmiş bir alanı ifade etmektedir.[not 1]

İçindekiler

- Sınırları
  - Köyler
- Etnik köken
- Tarihçe
- Kültür
- Kaynakça
  - Dipnotlar
- Notlar
- Dış bağlantılar

Sınırları

İlbeyli kökenli toplulukların yaşadığı alan Sivas ili içerisinde oldukça belirgindir. Sivas-Şarkışla karayolu üzerinde Koyuncu yokuşu belirgin bir coğrafi sınır olarak yöreyi aslında Sivas merkez ilçeden ayırır. Sivas ile Şarkışla arasında İlbeyli alanı içerisinde 42 köy mevcuttur.[3] İlbeyli yöresi halk arasında bilinen bir ifadeyle *“Üst başı Kavlak, alt başı Yanalak”* şeklinde açıklanan Sivas’ın güney batısındaki alanda iskân edilmiş ahaliden oluşmaktadır. Ayrıca bunlardan başka yöreye yakın konumda Yıldızeli ilçesine bağlı iki köy daha vardır.

Koyuncu Köyü yakınlarında koyun sürüsü

Köyler

Akçainiş, Akkuzulu, Aylı, Bedirli, Bostancık, Çallı, Çaypınar, Çongar, Damılı, Damlacık, Durdulu, Eskiapardı, Eskiköy, Gazibey, Gözmen, Güney, Hanlı, Haydarlı, Hayırbey, Herekli, Kabasakal, Kâhyalı, Karalar, Karalı, Kartalca, Kavlak, Kayadibi, Keçili, Kızılova, Kızılöz, Koyuncu, Menşurlu, Sarıdemir, Savcun, Sorguncuk, Söğütçük, Tatlıcak, Yanalak, Yaramış, Yeniapardı.

Etnik köken

Oğuzların Alkaevli (Alkarevli, Alkırevli) boyundan Sivas, Kilis, Maraş ve Suriye (Halep) yörelerinde yaşayan yerleşik Türkmenlerdir[4] Alevi ya da Hanefi Sünnidirler. Yaklaşık beş asırlık konar göçer hayatından sonra 18. asırda yerleşik düzene geçmişlerdir.

Tarihçe

İlbeylilerin Sivas yakınlarında meskun oldukları bölgede aynı isimle kaza teşkilatı oluşturulmuş; İlbeyli kazası bu statüsünü iki asra yakın korumuştur. Osmanlı'nın son döneminde nahiye hâline getirilmiştir. Nahiye merkezi Kayadibi köyüdür. İlbeyli, daha sonra bu konumunu da kaybetmiştir.[5] Kayadibi ile birlikte Çallı, Hanlı ve Aylı köyleri de bir dönem nahiye olmuşsa da sonradan bu nitelikleri kaldırılmıştır.

Kültür

Aşıklık geleneği yakın zamanlara kadar varlığını sürdürmüş olup yetkin halk şiiri örneklerine rastlanır. Hitabi, İsmeti, Noksani, Perişani yöreden çıkmış en önemli halk ozanlarıdır.

Hanlı Tren İstasyonu

Derlenmiş olan özgün nitelikte çok sayıda efsane ve masal bulunmaktadır.[6][7]

Hızır inanışına yörede yaygın olarak rastlanır ve pek çok masalsı söylenti anlatılır. Örneğin bir söylenceye göre, koyun sürüleri olan cimri bir adam kırktığı yünleri bir yere yığmış. Hızır Peygamber dilenci kılığında yaklaşmış. Dilenciyi gören zengin adam para istemesin diye yün yığının içine saklanmış. Dilenci kılığındaki Hızır bunun üzerine yaklaşarak korkutucu bir sesle adama kalkmasını söyleyince yün yığınından dışarı çıkmış. Ama çıktığında ayı suretine bürünmüş olduğu görülmüş.[8]

Kaynakça

Dikkulak Mezarı (Kartalca Köyü)

- Tarihi Ve Kültürüyle Geçmişten Günümüze İlbeyli Aşireti (http://www.kadirpurlu.com.tr/tarihi-ve-kulturuyle-gecmisten-gunumuze-ilbeyli-asireti/), Kadir Pürlü, Yayın Tarihi: 24 Ağustos 2020
- Sivas'ta İlbeyli Türkmenleri Cilt:1-2, Kadir Pürlü, Sivas Belediyesi Yayınları, 2002

Dipnotlar

1. ^ Sivas Toprağının Üç Münbit Kültür Vadisi: Çamşıh - Emlek - İlbeyli (https://dogankaya.com/foto graf/camsih_emlek_elbeyli.pdf), Dr. Doğan Kaya, Makale, Cumhuriyet Üniversitesi, Türk Halk Bilimi Bölümü
2. ^ Sivas İlbeyi Yöresi Türkmenleri Halk Şairleri (https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/219344) 25 Mart 2020 tarihinde Wayback Machine sitesinde arşivlendi (https://web.archive.org/web/20200325191712/https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/219344)., Yrd.Doç.Dr. Doğan Kaya, Cumhuriyet Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi Sayı : 20 Yıl : 2006/1 (79-88 s.)
3. ^ Sivas İlbeyi Yöresi Türkmenleri Halk Şairleri (https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/219344) 25 Mart 2020 tarihinde Wayback Machine sitesinde arşivlendi (https://web.archive.org/web/20200325191712/https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/219344)., Yrd.Doç.Dr. Doğan Kaya, Cumhuriyet Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi Sayı : 20 Yıl : 2006/1 (81 s.)
4. ^ "Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi, Sayı 15, Ankara 2004, sayfa: 165-183" (http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/19/1272/14646.pdf) (PDF).
5. ^ "Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi, Sayı 15, Ankara 2004, sayfa: 165-183" (http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/19/1272/14646.pdf) (PDF).
6. ^ Sivas İlbeyli Yöresinden Derlenen Efsaneler", Kadir Pürlü, Revak 98, (Sivas Vakıflar Bölge Müdürlüğü yay.) Sivas-Aralık 1998, s. 46-59
7. ^ Sivas Efsaneleri (https://archive.org/details/sivas-efsaneleri_202204), Kutlu Özen, 2001, Dilek Matbaası (muhtelif sayfalarda)
8. ^ Sivas İlbeyli Yöresinden Derlenen Efsaneler", Kadir Pürlü, Revak 98, (Sivas Vakıflar Bölge Müdürlüğü yay.) Sivas-Aralık 1998, s. 48

Notlar

1. ^ Yozgat'taki İlbeyli köyünün ahalisi 1827'de Sivas'tan göçmüşlerdir.

Dış bağlantılar

- İlbeyli Aşireti (https://www.buyuksivas.com/ilbeyli-asireti/) 19 Eylül 2020 tarihinde Wayback Machine sitesinde arşivlendi (https://web.archive.org/web/20200919083618/https://www.buyuksivas.com/ilbeyli-asireti/).
- Ay ile Güneş Efsanesi - Sivas (https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/sivas/kulturatlasi/ay-ile-gunes-efsanesi) 27 Ocak 2022 tarihinde Wayback Machine sitesinde arşivlendi (https://web.archive.org/web/20220127112553/https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/sivas/kulturatlasi/ay-ile-gunes-efsanesi). (Türkiye Kültür Portalı) - Masalda Güneş güzel bir kızdır, Ay ise yakışıklı birk erkektir.

G · T · D (https://tr.wikipedia.org/w/index.php?title=%C5%9Eablon:Sivas_merkez_belde_ve_k%C3%B6yleri&action=edit) **Sivas merkez belde ve köyleri**	
Belde	Yıldız
Köyler	Acıdere · Acıpınar · Ağılkaya · Akçahan · Akçainiş · Akçamescit · Akkoç · Akkuzulu · Akören · Akpınar · Alahacı · Apa · Armutlu · Arpayazı · Asarcık · Aşağıyıldızlı · Aydoğmuş · Aylı · Bademkaya · Barcın · Başıbüyük · Başsöğüt · Bedirli · Beşpınar · Beştepe · Beypınarı · Bingöl · Bostancık · Budaklı · Çallı · Çatalkaya · Çaygören · Çaypınar · Çelebiler · Çeltek · Çerçideresi · Çongar · Çukurbelen · Damılı · Damlacık · Demiryazı · Dikmencik · Doğanca · Dörteylül · Durdulu · Düzova · Ebuhan · Eğribucak · Emirhan · Eskiapardı · Eskiboğazkesen · Eskiköy · Gazibey · Gaziköy · Gözmen · Güllüce · Güllük · Gülpınar · Gümüşdere · Gündüzköy · Günece · Güneli · Güney · Günören · Hacıali · Hanlı · Harmancık · Hasbey · Haydarlı · Hayırbey · Hayranlı · Herekli · Hıdırnalı · Himmetfakı · Hocabey · İlkindi · İmaret · İnceağa · İnceyol · İsmailbeyçiftliği · İşhanı · Kabasakal · Kahyalı · Karabalçık · Karacaören · Karaçayır · Karagömlek ·

	Karalar · Karalı · Karamehmetoğlu · Karapınar · Karayün · Kartalca · Kavlak · Kayadibi · Keçili · Kervansaray · Kızılalan · Kızılca · Kızılcakışla · Kızılkavraz · Kızılova · Kızılöz · Kızkapan · Kolluca · Koyuncu · Köklüce · Körtuzla · Kulyusuf · Kumyurt · Kurtlapa · Kuşlu · Kuzören · Menşurlu · Mermer · Mescitli · Olukman · Onbaşılar · Ovacık · Ozmuş · Örencik · Pınarca · Porsuk · Saklı · Sarıdemir · Savcun · Serpincik · Sivritepe · Sorkuncuk · Söğütcük · Şaban · Şahbey · Tahtakement · Tatlıcak · Tepeönü · Tokuş · Törnük · Tutmaç · Ulukapı · Üçtepe · Yağmurluseki · Yakupoğlan · Yanalak · Yaramış · Yassıcabel · Yavu · Yazıbaşı · Yeniapardı · Yeniboğazkesen · Yenice · Yenikervansaray · Yenikızılcakışla · Yukarıyıldızlı · Zengi
Mahalle (eski köy)	Ağıl · Sırıklı